

RECENZJE / REVIEWS**WOJCIECH GUZEWICZ****Z. CHMIELEWSKI, PARAFIA RZYMSKOKATOLICKA
ŚW. JÓZEFA W WĘGIELSZTYNIE (1962–2019),
WYDAWNICTWO DIECEZJALNE ADALBERTINUM,
WĘGIELSZYN 2020, SS. 115**

W diecezji ełckiej istnieje 151 parafii, ale tylko kilka z nich ma swoje odrębne opracowania w postaci monografii naukowych. Są to parafie w Mikaszówce¹, Cichym², Rożyńsku Wielkim³, Skarżynie⁴ oraz Rygałowce⁵. Powstało też kilka-kilkanaście przyczynków do dziejów parafii, zamieszczonych w artykułach naukowych bądź też w publikacjach okolicznościowych. Do najważniejszych z nich należy zaliczyć opracowania na temat parafii w Mikaszówce, Berżnikach, Sejnach, trzech parafii w Olecku i katedry w Ełku – autorstwa ks. Wojciecha Guzewicza⁶, parafii w Starych Juchach – ks. Tadeusza Białousa⁷, parafii pw. św. Jana Apostoła i Ewangelisty – red. zbiorowej, w tym ks. Tadeusza Białousa⁸,

Ks. Wojciech Guzewicz – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie Filia w Ełku, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6759-0856>, e-mail: wojciech.guzewicz@uwm.edu.pl

¹ W. Guzewicz, *Parafia Mikaszówka 1907–2007*, „Episteme” 61(2007), ss. 224.

² W. Guzewicz, *Parafia Cichy 1952–2009*, Wydawnictwo Diecezjalne Adalbertinum, Ełk 2010, ss. 256.

³ W. Guzewicz, *Parafia Rożyńsk Wielki 1958/1982–2008*, Wydawnictwo Diecezjalne Adalbertinum, Ełk 2008, ss. 224.

⁴ W. Guzewicz, *Historia parafii i kościoła w Skarżynie*, Wydawnictwo Diecezjalne Adalbertinum, Ełk 2014, ss. 228.

⁵ T. Białous, *Rygałowka. Przeszłość parafii i okolic*, Wydawnictwo Towarzystwo Miłośników Rajgrodu, Rajgród 2014, ss. 316.

⁶ Zob. W. Guzewicz, *Ocalić od zapomnienia: Parafia Rożyńsk Wielki*, Wydawnictwo Wojciech Guzewicz, Ełk–Rożyńsk Wielki 2006, ss. 32; tenże, *Zarys dziejów parafii rzymskokatolickich w Olecku*, w: *Ziemia olecka na początku XXI wieku*, pod red. W. Krajewskiego, W. Guzewicza, „Episteme” 36(2004), s. 143–176; tenże, *Dzieje, rola i zadania kościoła katedralnego w diecezji ełckiej w latach 1992–2007*, „Studia Ełckie” 11(2009), s. 355–361; tenże, *Sejneński ośrodek kościelny (wybrane zagadnienia)*, „Civitas et Lex” 3(2016), nr 2(10), s. 87–98; tenże, *Berżniki jako ośrodek kościelny na Sejneńszczyźnie (zagadnienia wybrane)*, „Civitas et Lex” 6(2019), nr 1(21), s. 71–83; *Topografia Mikaszówki i okolic*, w: *Parafia pw. św. Marii Magdaleny w Mikaszówce*, pod red. W. Kobusa, Wrocław 2020, s. 1–12.

⁷ T. Białous, *Stare Juchy. Parafia katolicka w Starych Juchach*, w: *Ksiądz Karol Fox – kapłan trudnych czasów*, pod red. R. Skawińskiego, Wydawnictwo Libra Print, Stare Juchy 2013, s. 77–95.

⁸ *Pod płaszczem Maryi Matki Bolesnej. 20 lat parafii pw. św. Jana Apostoła i Ewangelisty w Ełku*, Ełk 2011, ss. 80 [praca zbiorowa].

parafii pw. NMP w Olecku – ks. Czesława Dadury⁹, parafii pw. św. Aleksandra w Suwałkach – red. Jana Bacewicza¹⁰, i parafii w Skarżynie – ks. Ryszarda Sawickiego¹¹.

Z wielką radością należy zatem przyjąć opublikowanie przez Diecezjalne Wydawnictwo Adalbertinum książki ks. dr. Zbigniewa Chmielewskiego pt. *Parafia rzymskokatolicka św. Józefa w Węgielsztynie (1962–2019)*. Wzbogaca ona bowiem nie tylko naszą wiedzę, ale przyczynia się do ubogacenia historiografii diecezji ełckiej w zakresie opisywania i przedstawiania parafii. Praca jest bardzo spójna i przejrzysta. Czytelnik postronny pozyska nie tylko wiedzę szczegółową o rzeczach, ludziach i zdarzeniach określonego miejsca i czasu, ale nierzadko inspirację do refleksji nad losami małych społeczności lokalnych. Może nawet dozna wzruszenia, jeśli sam wywodzi się z podobnych przestrzeni geograficznych i duchowych. Jeszcze inne bogactwo uczuć i wrażeń towarzyszy zapewne lekturze ludzi zakorzenionych w przedstawionej wspólnotce, z niej czerpiących życiodajny pokarm dla swego rozwoju.

Praca składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia oraz aneksów. Tematyka poszczególnych części w sposób naturalny odzwierciedla porządek, w jakim można relacjonować losy parafii – to geneza i powstanie parafii, duchowieństwo i wierni, kościół, kaplice i cmentarze oraz życie religijne. Tak rozpracowany temat to przykład bardzo rzetelnej roboty. Autor zdołał dotrzeć do wielu unikatowych dokumentów i fotografii. Oprócz kapłanów, którzy pełnili wieloletnią posługę i na zawsze zapisali się w pamięci mieszkańców, przypominał wszystkich tych, którzy chociaż przez krótki czas odbywali posługę czy to kapłańską, czy jako osoby świeckie w parafii.

Obok ukazania walorów książki zadaniem recenzji jest przedstawienie także słabszej strony omawianego dzieła. Jest to potrzebne chociażby w celu udoskonalenia warsztatu naukowego autora, ale nie tylko. Uruchomienie dyskusji nad pewnymi kwestiami i wymiana argumentów przybliży nas do prawdy, a być może natchną do podjęcia kolejnych działań i wyznaczą nowe obszary badawcze. Skoncentruję się tylko na kilku zagadnieniach. Omawiając we wstępie bazę źródłową, autor oznajmił, iż „książkę oparto na źródłach archiwalnych zgromadzonych w Archiwum Diecezjalnym w Ełku oraz Archiwum Parafialnym w Węgielsztynie” (s. 9). Tymczasem w wykazie bibliograficznym, umieszczonym na końcu książki, trudno odnaleźć choćby jeden poszyt (księgę, teczkę) z tego pierwszego archiwum (właściwie są to dwa archiwa: jedno znajduje się w kancelarii kurii biskupiej – tutaj umieszcza się akta bieżące parafii od 1992 r., i drugie – w podziemiach kurialnych – gdzie zgromadzono akta dotyczące parafii sprzed 1992 r.). Co więcej, w pracy zaznaczono przeszło 350 przypisów, ale i tam nie ma powoływania się na materiały pochodzące z Archiwum Diecezjalnego

⁹ Cz. Dadura, *Z dziejów parafii pw. NMP Królowej Polski w Olecku (1987–2008)*, Olecko 2009, ss. 128.

¹⁰ *Na początku był kościół. 285 lat parafii św. Aleksandra*, pod red. J. Bacewicza, Suwałki 1995, ss. 107.

¹¹ R. Sawicki, *Dzieje wsi i parafii Skarżyn. Monografia historyczno-pastoralna*, „Znad Pisy. Wydawnictwo poświęcone ziemi piskiej” 15(2006), s. 52–77.

w Elku. Piszę to, aby zachęcić autora do rzeczowej kwerendy w archiwum diecezjalnym. Odnajdzie tam m.in. wiele ciekawych dokumentów nt. konfliktów narodowościowych i wyznaniowych w parafii, postrzegania pracy duchownych z Węgielsztyna przez władze diecezjalne oraz trudności duszpasterskich, z jakimi borykali się kolejni pasterze parafii. Podobnie zachęcam autora do kwerendy w białostockim i warszawskim archiwum IPN. Tam z kolei autor znajdzie sporo danych na temat inwigilacji Kościoła i duchownych pracujących w parafii w Węgielsztynie, w tym ks. Włodzimierza Boziuka. W kontekście omawiania bibliografii interesujące byłoby także odpowiedzenie na pytanie, czy autor skorzystał, a jeśli tak, to w jakim stopniu, z pracy magisterskiej p. E. Fiedczak pt. *Historia katolickiej parafii pw. św. Józefa w Węgielsztynie (do 2005 r.)*, (obroniona w 2006 r. na UWM w Olsztynie)? I może jeszcze jedna uwaga z zakresu metodologii. Rozdział drugi został zatytułowany – *Parafia, duchowieństwo i wierni*. Z uwagi na to, iż cała książka dotyczy dziejów parafii (nie tylko drugi rozdział) i że w pozostałych częściach nie używa się tego słowa, proponowałbym, by ten rozdział krótko zatytułować – *Duchowieństwo i wierni*.

Reasumując: wydaje się, że każdego człowieka związanego z Kościołem i naszym regionem poruszy lektura tej pracy. Powinna trafić też do szkolnych i parafialnych bibliotek Mazur, a także na półki miłośników i badaczy lokalnych dziejów i tutejszej kultury.

